

Inštitút pre výskum
práce a rodiny

Aktivity Inštitútu pre výskum práce a rodiny v oblasti výskumu BOZP a ich využitia v decíznej a podnikovej praxi

Zostavila:

RNDr. Miroslava Kordošová, PhD.

Bratislava, 2022

**Aktivity Inštitútu pre výskum práce a rodiny
v oblasti výskumu BOZP a ich využitia v decíznej a
podnikovej praxi**

Zostavila:

RNDr. Miroslava Kordošová, PhD.

Výskum v oblasti BOZP a pracovných podmienok

Bratislava, november 2022

Publikácia reaguje na aktuálnu požiadavku väčšieho prepájania výskumu a podnikovej praxe, ako aj na potrebu prehĺbovania vzájomnej informovanosti nielen oboch sfér, ale aj všetkých aktérov, ktorí v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci pôsobia alebo majú k nej čo povedať. Podnikovej sfére, manažmentu firiem naznačuje, akým spôsobom sa vývoj v oblasti BOZP uberá. Predovšetkým však prináša poznatky a inšpirácie pre zvyšovanie úrovne bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a kultúry sveta práce. Výskum potvrdzuje, že znalosti, dobrá informovanosť, široká osвета a propagácia napomáhajú formovať správne postoje k danej oblasti, napomáhajú k zvyšovaniu kultúry bezpečnosti – a o to všetkým ide. Publikácia obsahuje prehľad výskumných projektov a publikačnej činnosti tímu výskumu BOZP a pracovných podmienok na IVPR.

Úvod

Inštitút pre výskum práce a rodiny (ďalej „IVPR“) je štátna, vedeckovýskumná, príspevková organizácia v rezorte Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Bola zriadená v roku 2003 zlúčením Medzinárodného strediska pre štúdium rodiny a Výskumného ústavu práce, sociálnych vecí a rodiny. V januári 2004 sa stal jeho súčasťou aj Výskumný a vzdelávací ústav bezpečnosti práce. Obsah činnosti IVPR definuje Zriaďovacia listina, charakter a pravidlá jeho fungovania určuje Štatút. IVPR, resp. organizácie, z ktorých vznikol, má bohatú odbornú históriu.

Prioritnou náplňou činnosti IVPR je výskumná činnosť. Ide o aplikovaný sociálny výskum v oblasti:

- sociálnej a rodinnej politiky, chudoby, sociálnej inklúzie, práv detí, rodovo podmieneného násillia či sociálnych služieb dlhodobej starostlivosti pre odkázané staršie osoby a osoby so zdravotným postihnutím,
- politiky trhu práce a zamestnanosti, zamestnaneckých vzťahov, pracovno-právnych vzťahov,
- **bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci,**

Horizontálnou prioritou je uplatňovanie rodovej dimenzie v aplikovanom sociálnom výskume.

Ďalšie činnosti: expertízna analytická činnosť, propagácia a osveta politiky MPSVR SR, účasť na medzinárodných a národných projektoch, publikačná a pedagogická činnosť a poradenstvo.

Výsledky výskumu sú následne využívané zriaďovateľom pri tvorbe zákonov, koncepcií, stratégií a programov v pôsobnosti MPSVR SR.

Okrem výskumnej, publikačnej a vedecko-organizačnej činnosti vyvíja IVPR prostredníctvom Dokumentačného a informačného strediska sociálnej ochrany (knížnica DISSO)

dokumentačné, rešeršné, knižničné a informačné aktivity, čím sa významne rozširuje okruh užívateľov jeho služieb.

Výskum v oblasti BOZP zabezpečuje výskumná pracovníčka p. RNDR, Miroslava Kordošová, PhD. Publikácia reaguje ako na vysoko aktuálnu požiadavku väčšieho prepájania výskumu a podnikovej praxe, tak i na potrebu prehĺbovania vzájomnej informovanosti nielen oboch sfér, ale aj ostatných aktérov, ktorí v oblasti BOZP pôsobia, alebo majú k nej čo povedať. Výskum potvrdzuje, že znalosti, dobrá informovanosť, široká osвета a propagácia napomáhajú formovať správne postoje ku danej oblasti, napomáhajú ku zvyšovaniu kultúry bezpečnosti.

Výskum v oblasti BOZP

Uplatnenie výskumu bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (ďalej len „BOZP“) v kontexte ovplyvňovania kvality práce významne determinovanej aspektmi ochrany zdravia človeka v pracovnom procese v jeho interakcii s technickými prostriedkami práce a v konkrétnych podmienkach pracovného prostredia sleduje zabezpečenie optimálnej harmónie uvedených zložiek systému práce a následnú celkovú telesnú, duševnú a sociálnu pohodu pri práci a kultúru práce.

Cieľom výskumu je vytvárať najmä systémové predpoklady pre zvyšovanie úrovne bezpečnosti práce a tým prispieť ku zvyšovaniu úrovne riadenia BOZP a kvality práce. Uskutočňovanie vedeckého výskumu v oblasti BOZP a plnenie úloh vyplýva najmä z Dohovorov MOP (Medzinárodná organizácia práce), z platných právnych predpisov, z požiadaviek Európskej Komisie, Európskej agentúry pre BOZP a z potrieb inšpekcie práce v SR.

Predmetom výskumu sú:

- výskumné úlohy riešené v rámci kontraktu uzatvoreného na príslušný kalendárny rok so zriaďovateľom inštitútu – MPSVR

SR, projekty vychádzajú zo Stratégie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci Slovenskej republiky na roky 2021 až 2027 a program jej realizácie na roky 2021 – 2023,

- výskumná činnosť uskutočňovaná v rámci štátnych programov výskumu a vývoja (napr. APVV) a iných grantových schém,
- výskumná činnosť vyplývajúca z platných právnych predpisov v oblasti BOZP v SR a EÚ, z požiadaviek Rady EÚ a EK, Európskej agentúry pre BOZP (EU OSHA).

Výstupy výskumných programov sú nehmotného charakteru, majú celospoločenský význam a ich zámerom je prispieť k prevencii pracovných úrazov, chorôb z povolania, havárií a porúch technických zariadení, prispieť k zvýšeniu kvality vzdelávania a výchovy v oblasti BOZP, k ochrane pracovného a životného prostredia a k ochrane ekonomických hodnôt.

Vecné a právne východiská zámerov výskumu BOZP

Vecné zameranie výskumnej činnosti v oblasti BOZP vychádza zo zmien a z nových skutočností vo vývoji celospoločenskej situácie a sú v ňom akceptované:

- osobitosti trhu práce a zamestnanosti vo svetle európskej stratégie zamestnanosti, odstraňovanie bariér na trhu práce, rešpektovanie antidiskriminačných princípov a požiadaviek a úloh sociálneho dialógu,
- demografické zmeny a súvisiace socio-ekonomické dôsledky,
- nové formy zamestnávania atypické z hľadiska miesta vykonávania práce a pracovného času a neštandardné pracovné vzťahy, možnosti zosúladenia pracovného a mimopracovného (najmä rodinného) života,

- špecifické postavenie malých a stredných podnikateľských subjektov, mikropodnikov a osôb samostatne zárobkovo činných v novovznikajúcom konkurenčnom prostredí,
- uplatňovanie princípov ochrany človeka pri práci vzhľadom na zamestnávanie špecifických skupín populácie.
- S cieľom objektivizovať potreby v oblasti BOZP sa výskumná činnosť sústreďuje na:
 - špecifikáciu ciest pre integráciu podpory BOZP do riadiacich systémov na všetkých úrovniach riadenia,
 - identifikáciu aktuálnych podmienok BOZP a faktorov pracovného prostredia vzhľadom na trendy vývoja v oblasti práce (formy a spôsoby zamestnanosti, zmeny v obsahu práce a profesijnom zameraní),
 - identifikáciu a analýzu negatívnych faktorov práce, príčin ich vzniku a dôsledkov na úroveň stavu BOZP,
 - identifikáciu a analýzu postojov zamestnávateľov a zamestnancov k uplatňovaniu požiadaviek BOZP,
 - prípravu systémov na zvyšovanie úrovne vzdelanosti a informovanosti orientovanej na schopnosť včas odhaliť potenciálne riziká pri pracovnej činnosti, stanovovanie požiadaviek a priorít vo vzdelávaní a informovaní s dôrazom na celoživotné vzdelávanie.

V súlade s uvedenými východiskami sa výskum orientuje na vytváranie predpokladov pre BOZP najmä v nasledovných oblastiach:

- implementácia všeobecne záväzných opatrení BOZP do praxe organizácií výroby, prevádzky a služieb,
- uplatňovanie systémov riadenia BOZP v praxi zamestnávateľov,
- prevencia rizikových faktorov práce,

- uplatňovanie požiadaviek ochrany bezpečnosti a zdravia pri práci pri atypických druhoch prác, resp. pri práci vybraných skupín zamestnancov a zamestnávateľov,
- zvýšenie vzdelanostnej úrovne a právneho vedomia zamestnávateľov a zamestnancov v oblasti BOZP,
- motivácia zamestnávateľov a zamestnancov k zvyšovaniu starostlivosti o BOZP,
- zvyšovanie kultúry bezpečnosti práce.

Výstupy výskumných programov sú nehmotného charakteru, majú celospoločenský význam a ich zámerom je prispieť k prevencii pracovných úrazov, chorôb z povolania, havárií a porúch technických zariadení, prispieť k zvýšeniu kvality vzdelávania a výchovy v oblasti BOZP, k ochrane pracovného a životného prostredia a k ochrane ekonomických hodnôt.

Prehľad výstupov pracovnej skupiny výskumu BOZP za obdobie rokov 2017 – 2022

Materiály a dokumenty sú verejne prístupné, dostupné na stránke <https://ivpr.gov.sk/>, <https://ivpr.gov.sk/category/vyskumne-spravy/>. Nájdete tu edičnú činnosť, výskumné správy a projekty.

Zoznam výstupov výskumných úloh (2017 – 2022)

Rok 2017

Analýza rizík a faktorov pracovného prostredia vo vybraných odvetviach hospodárstva SR a obsahová analýza školských vzdelávacích programov vybraných študijných odboroch na Slovensku. Aut. správy Urdziková, Jana; Kordošová, Miroslava, Inštitút pre výskum práce a rodiny, Bratislava. 2016. Bratislava: IVPR, 2017.

Komparatívna analýza systému výchovy a vzdelávania k BOZP v školskom vzdelávaní vo vybraných krajinách EÚ. Aut. Správy Kordošová, Miroslava, Urdziková, Jana; Inštitút pre výskum práce a rodiny, Bratislava. 2017. Bratislava: IVPR, 2017.

Prieskum podmienok práce pridelenej cez agentúry dočasného zamestnávania. Aut. Správy Bednárík Rastislav, Kordošová, Miroslava, Urdziková, Jana; Inštitút pre výskum práce a rodiny, Bratislava. 2017. Bratislava: IVPR, 2017.

Rok 2018

Výchova a vzdelávanie k BOZP a prevencii rizík v školských vzdelávacích programoch v odbornom vzdelávaní a príprave žiakov na povolanie vo vybraných stredných školách vzhľadom na potreby príslušných odvetví hospodárstva SR Správa z výskumnej úlohy. Aut. Správy Kordošová, Miroslava, Urdziková, Jana; Inštitút pre výskum práce a rodiny, Bratislava. 2017. Bratislava: IVPR, 2018.

Výchova a vzdelávanie k bezpečnému správaniu sa v predprimárnom vzdelávaní – prvý krok k celoživotnému vzdelávaniu BOZP. Správa z výskumnej úlohy. Aut. Správy Kordošová, Miroslava, Urdziková, Jana; Inštitút pre výskum práce a rodiny, Bratislava. 2017. Bratislava: IVPR, 2018.

Rok 2019

Odstraňovanie bariér a zvyšovanie úrovne BOZP u zahraničných pracovníkov. I. etapa. Správa z výskumnej úlohy. Aut. Správy Miroslava Kordošová, Inštitút pre výskum práce a rodiny. Bratislava: IVPR, 2019.

Rok 2020

Odstraňovanie bariér a zvyšovanie úrovne BOZP u zahraničných pracovníkov, II. Etapa. Správa z výskumnej úlohy. Aut. Správy Miroslava Kordošová, Inštitút pre výskum práce a rodiny. Bratislava: IVPR, 2020.

Rok 2021

Dopady Priemyslu 4.0 a digitalizácie na pracovné podmienky a BOZP. I. etapa. Správa z výskumnej úlohy. Aut. Správy Miroslava Kordošová, Inštitút pre výskum práce a rodiny. Bratislava: IVPR, 2021.

Vypracovanie programov a zavedenie mechanizmov použiteľných pre psychosociálne riziká na pracovisku. I. etapa. Správa z výskumnej úlohy. Aut. Správy Miroslava Kordošová, Inštitút pre výskum práce a rodiny. Bratislava: IVPR, 2021.

Rok 2022

V súčasnosti, v roku 2022, sa podieľa tím na výskumných úlohách:

1. Dopady Priemyslu 4.0 a digitalizácie na pracovné podmienky a BOZP. II. etapa.

2. Vypracovanie programov a zavedenie mechanizmov použiteľných pre psychosociálne riziká na pracovisku. II. etapa.

Iná publikačná činnosť

Analytický komentár:

Kordošová, M.: Analytický komentár 1/2021. IVPR, Bratislava, 2021. Dostupné na: <https://ivpr.gov.sk/covid-19-a-aktualne-opatrenia-na-pracoviskach-a-u-zamestnavatelov-pravny-stav-k-8-11-2021-analyticky-komentar-ivpr-1-2021-miroslava-kordosova/>

Bulletin: Rodina a práca

Kordošová, M.: Choroba z povolania, úrazový príplatok a odškodňovanie za COVID-19. Bulletin 5/2021, IVPR, Bratislava. Dostupné na: <https://ivpr.gov.sk/bulletin-ivpr-5-2021-choroba-z-povolania-urazovy-priplatok-a-odskodnovanie-za-covid-19/>

Kordošová, M.: Domácka práca, telepráca a „home office“. Výzvy a možnosti. Bulletin 11/2021, IVPR, Bratislava. Dostupné na: <https://ivpr.gov.sk/bulletin-ivpr-11-2012-domacka-praca-telepraca-a-home-office-vyzvy-a-moznosti/>

Kordošová, M.: Inovatívne a smart technológie a ich dopady na pracovné podmienky a BOZP. Bulletin 4/2022, IVPR, Bratislava. Dostupné na: <https://ivpr.gov.sk/bulletin-ivpr-4-2022-inovativne-a-smart-technologie-a-ich-dopady-na-pracovne-podmienky-a-bozp/>

Kordošová, M.: Nočná práca a zmenová práca. Dopady na zdravie a riziká. Bulletin 10/2022, IVPR, Bratislava. Dostupné na: <https://ivpr.gov.sk/bulletin-ivpr-10-2022-nocna-praca-a-zmenova-praca-dopady-na-zdravie-a-rizika/>

Nepravidelné publikácie

Kordošová, M.: Ako zvládať horúčavy na pracovisku. Zásady práce a pitného režimu pri zvýšenej tepelnej záťaži. Bratislava: IVPR, 2022. Dostupné na: <https://ivpr.gov.sk/nova-publikacia-ako-zvladat-horucavy-na-pracovisku-zasady-prace-a-pitneho-rezimu-pri-zvysenej-teplotnej-zatazi-miroslava-kordosova-2022/>

Kordošová, M. : Niekoľko otázok a odpovedí o respirátoroch... Bratislava: IVPR, 2021. Dostupné na: <https://ivpr.gov.sk/niekolko-otazok-a-odpovedi-o-respiratoroch/>

Kordošová, M.: Informácia o používaní respirátorov na prekrytie horných dýchacích ciest na pracoviskách. Bratislava: IVPR, 2021. Dostupné na: <https://ivpr.gov.sk/informacia-o-pouzivani-respiratorov-na-prekrytie-hornych-dychacich-ciest-na-pracoviskach/>

Sieťovanie expertov v oblasti výskumu BOZP

RNDr. Miroslava Kordošová, PhD. sa aktívne zúčastňuje na činnosti národnej siete expertov Focal Point EU-OSHA, je členkou Koordinačného výboru BOZP a aktívne sa zúčastňuje na jeho činnosti; je ďalej aktívnou členkou Slovenskej asociácie BOZP a OPO, kde prezentuje výsledky výskumu BOZP odbornej verejnosti.

IVPR prostredníctvom RNDr. Miroslavy Kordošovej, PhD. sa aktívne zapája do projektov, kde sa využívajú výsledky výskumu BOZP a taktiež sa sprístupňujú jeho výsledky širokému okruhu odborníkov:

- Príprava projektu KEGA č. 008UKF-4/2019 „Inovatívne didaktické moduly bezpečnosti práce pre potreby duálneho vzdelávania: Príprava učebných textov vzdelávania bezpečnosti práce pre potreby duálneho vzdelávania“ v spolupráci s Univerzitou Konštantína Filozofa v Nitre;
- Aktívna účasť na projekte Network of European Observatories, čo je projekt Európskej nadácie pre zlepšovanie životných a pracovných podmienok (European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions).
- Členka výskumného tímu projektu APVV Žilinskej univerzity „Vývoj nástrojov pre posudzovanie rizík pre účely vybraných podnikov a profesií v Slovenskej republike v súlade s požiadavkami EÚ“
- Zamestnankyňa IVPR v oblasti BOZP je externou hodnotiteľkou projektov APVV; KEGA.

Korešpondenčná adresa a kontakt

RNDr. Miroslava Kordošová, PhD.: Inštitút pre výskum práce a rodiny, pracovná skupina výskumu BOZP, Špitálska 25-27, 812 41 Bratislava, Slovenská republika, Tel: +421 02 442 418, email: Miroslava.Kordosova@ivpr.gov.sk

Inštitút pre výskum
práce a rodiny

Vydal Inštitút pre výskum práce a rodiny,
Špitálska 25, 27, 812 41 Bratislava,
IČO 308 47 451
ivpr@ivpr.gov.sk, <https://www.ivpr.gov.sk>